

Redactie

Mw. M.M. van der Burg, eindredacteur	mmvanderburg@hotmail.com	030-2520750	06-22987711
Mw. J.W. Kersten	j.w.kersten1@gmail.com	06- 22522475	
G.J.W. van Oven	vanoven@casema.nl	071-8890451	06-19213628
Mw. M.M. Versnel-Schmitz	mversnel@inter.nl.net	30-2315015	
Mw. J.M. de Vries	Monique@devries.to	070-3520749	

Redigeerwerk: R.H. van der Heide r.vdheide@tweedekamer.nl 070-3185681

Commissie rechtspositie

G.J.P. van Otterloo, voorzitter	gjpvo@xs4all.nl	070-3232640	
O. Scheltema-de Nie	o.scheltema@online.nl	070-3551569	
P.J. Biesheuvel	pj.biesheuvel@12move.nl	070-3455975	
L.M. de Beer	pol.de.beer@hetnet.nl	010-4742343	

Bestuur

J.D. Blaauw, voorzitter	j.blaauw41@kpnplanet.nl	0252-348717	06-57540575
A. de Jong, penningmeester	ariedejong@hetnet.nl	071-5212318	06-47381662
Mw. M.D.T.M. de Jong, internationaal secretaris	mechtild@mdejong.nl	015-2121346	
Mw. S. de Jong, vicevoorzitter	sij.brigje@home.nl	0594-512178	
M. Smits, secretaris	riessmits@planet.nl	070-3648256	06-51327769
Mw. M. Sterk	mieksterk@hetnet.nl	020-6761139	06-29544548
W.A.F. Wilbers	w.wilbers1@kpnplanet.nl	071-5615938	

Ambtelijke ondersteuning

R.H. van der Heide	r.vdheide@tweedekamer.nl	070-3185681	
M. Mieras	verenigingoudleden@tweedekamer.nl		070-3183240

Druk: Reprografische afdeling Tweede Kamer

Vormgeving: Dienst Communicatie, Henk van der Velden

Fotografie: Guus Koop, Ad Lansink, Mieke van der Burg en Hans Kouwenhoven

Verenigingsadres/ledenadministratie

Vereniging van Oud-Parlementariërs, t.a.v. Reinder van der Heide
Postbus 20018, 2500 EA 's-GRAVENHAGE

Gironummer van de vereniging:
253063 t.n.v. de Vereniging van Oud-Parlementariërs, Den Haag

Beveiligingsdienst

secretariaatbeveiligingsdienst@tweedekamer.nl 070-3182146
of 3182153

16 april 2014: Voorjaarsbijeenkomst VOP te Utrecht

NESTOR

INHOUDSOPGAVE

- 3 Van de redactie
- 4 Van architect tot stedenbouwkundige
Interview met Pi de Bruijn - door Machteld Versnel
- 9 Verplaatsing van de Hoge Raad - door Gerritjan van Oven
- 12 Het beeld van Kounellis - door Monique de Vries
- 16 Column: Focus - door Ad Lansink
- 17 Leven na het parlement - door Mieke van der Burg
Aan het woord: Jan de Vries
- 21 Feuilleton Statenpassage, aflevering X, Pierre Cuypers
- door Reinder van der Heide
- 32 Van het bestuur
- Verslag van de Najaarsbijeenkomst VOP op 8 oktober 2013 - door Ries Smits
- Verslag van het FP-AP-seminar, 4 oktober 2013 - door Machteld Versnel-Schmitz
- 38 Overleden
- 39 Centrum Parlementaire Geschiedenis uit de brand! - door Ericus

Van de redactie

Ruim 20 jaar geleden – in 1992 – is het nieuwe gebouw van de Tweede Kamer geopend door Koningin Beatrix. Wat ging daaraan vooraf? Hoe kijkt de architect van het nieuwe gebouw, Pi de Bruijn, hierop terug? De verplaatsing van de Hoge Raad had veel voeten in de aarde. Wie voerde de gesprekken en hoe? En hoe verliep de besluitvorming over het beeld van Kounellis?

Deze aspecten bepalen mede de inhoud van dit nummer van NESTOR. Ongetwijfeld niet uitputtend. Reacties zijn van harte welkom!

De column van Ad Lansink focust op 'focus'. Een veel gebruikte term en daardoor een term die weinig waard is volgens Ad, die zich via deze term afzet tegen bewindspersonen die hun eigen – niet door het kabinet gedragen – mening ventileren via de media. In dit geval valt hij over Frans Timmermans, die in de Financial Times pleit voor een versterking van de focus op Europa, terwijl premier Rutte namens Nederland een andere standpunt heeft ingenomen.

Jan de Vries maakt ons in de serie "Het leven na het parlement" deelgenoot van zijn baan als directeur van de organisatie 'MEE'. Een organisatie die zich inzet voor mensen met een beperking. Hij heeft een onomwonden oordeel over het huidige en vorige kabinet.

De aflevering van het interessante feuilleton-Statenspassage van Reinder van der Heide gaat deze keer over architect Pierre Cuypers.

Machteld Versnel heeft de Europese conferentie van de European Association of Former Parliamentarians (FP-AP) op 4 oktober jl. in Den Haag bijgewoond. Zij schreef een boeiend verslag dat volgens andere aanwezigen die het al hebben gelezen, leuker is dan de bijeenkomst zelf. Op die dag heeft ons medelid, dr. Coos Huijsen (historicus en Oranjehuisdeskundige), een inleiding gehouden over het speciale karakter van de Nederlandse monarchie van 1813-2013. Coos Huijsen was eveneens spreker op onze Najaarsbijeenkomst op 8 oktober. Ook toen ging het over 200 jaar Koninkrijk. Deze inleiding en het 'voor- en naspel' (de jaarlijkse ledenvergadering en bezoek aan de Koninklijke Stallen en het Koninklijk Huisarchief) is verslagen door Ries Smits. De Najaarsbijeenkomst werd afgesloten met – hoe kan het ook anders – een oranjebitter.

Dit alles is te vinden in dit nummer en de redactie hoopt dat het u inspireert tot reageren.

Wij wensen u fijne feestdagen en een opwekkend nieuwjaar!

VAN ARCHITECT TOT STEDENBOUWKUNDIGE

Machteld Versnel-Schmitz

Architect of stedenbouwkundige?

Pi de Bruijn (geboren in Losser, Overijssel, op 28 augustus 1942) studeerde bouwkunde in Delft. Na zijn afstuderen (1967) vertrok hij naar Londen, waar hij werkzaam was bij het departement architectuur voor de toenmalige City Council in Southwark, Londen. Hij werkte daar bouwplannen van anderen verder uit. Ook deed hij toen al stedenbouwkundig werk voor gebieden waar nieuwe gebouwen werden gerealiseerd, met name op de zuidoever van de Theems. Veel daarvan is alweer verdwenen. "Het is een echt slagveld."

Toen al kwam de gedachte bij hem op dat stedenbouw interessanter is dan een mooi of een lelijk huis of gebouw. Stedenbouw pakt de hele samenleving bij de kop, hakt er dieper in en is breed; via stedenbouw kan je gestalte geven aan de vorm die de samenleving krijgt.

Pi de Bruijn, ontwerper en uitvoerder van de Nieuwbouw van de Tweede Kamer

Na de Londense periode heeft Pi zeven jaar bij de gemeente Amsterdam gewerkt, vooral aan de ontwikkeling van de Bijlmermeer, onder meer aan 'de lange flats'. Hij heeft daar zelf ook 34 jaar gewoond! Grote flats met vijf á zes kamers waren prettig om in te wonen.

De grote namen uit de stedenbouw heeft hij persoonlijk goed gekend, zoals Van Eesteren, met zijn stelling: "Stedenbouw is een ideologisch iets". Die stelling kan je alleen waarmaken als je als gemeenschap over de grond beschikt. Een socialistische opvatting. Tegelijkertijd is dat volgens Pi ook een van de grote nadelen, met name het gevaar van eenvormigheid. Die eenvormigheid betekende een belangrijk kantelpunt voor hem en dat speelde ook een rol toen Pi bij de gemeente Amsterdam vertrok. Hij had het moment bereikt dat hij niet meer klakkeloos wilde meewerken aan die nogal ideologische verhalen. Hij was er gewoon klaar mee. Hij had de gevolgen in de werkelijkheid gezien. Dat was toch wel een hele klap.

Architecten kunnen nogal monomaan zijn

Pas daarna, in 1978, is hij toegetreden tot een architectenbureau, het bureau Oyevaar Van Gool De Bruijn Architecten. Hij kwam steeds meer tot het inzicht dat architecten nogal monomaan kunnen zijn. "Er zijn ook weinig architecten die stedenbouwkundige worden. Sommigen willen het wel, maar kunnen het niet. Een andere – wijdere – blik op de samenleving is dan nodig. Architecten kunnen monomaan zijn, eendimensionaal: 'mijn gebouw!' Je moet ook vaak vechten voor je gebouw, voor je visie. Architecten zijn vaak zo beperkt. Het feit dat het gebouw voor mensen is, zal ze worst wezen. Architecten zijn lang niet allemaal begaan met het verdere gebruik van het gebouw. In de regel ontwerpen architecten voor hun collega's, vooral om er in de beroepsgroep uit te springen. Ze hebben de neiging de prestatie toe te spitsen op de heroïsche prestatie (Le Corbusier, Rem Koolhaas). In de stedenbouw is er een totaal andere chemie. Daar is het meer organisatie van maatschappelijke tendenties. Overigens zitten er wel variaties tussen." Toch vond Pi de Merkelbachprijs die hij heeft gekregen wel mooi! Die prijs ontving hij voor het buurtcentrum Transvaal, dat overigens nog dateerde uit zijn tijd bij de gemeente Amsterdam.

Nieuwbouw Tweede Kamer

Toen kwam het kantelpunt.

Pi de Bruijn zat nog maar één jaar bij het architectenbureau toen de Rijksbouwmeester Quist hem benaderde voor de nieuwbouw van de Tweede Kamer. In eerste aanleg waren er 100 mededingers, maar aan 'die wedstrijd' heeft hij niet aan meegedaan. Uit de inzendingen kwam geen winnaar. Quist kende Pi, bewonderde zijn buurtcentrum in Transvaal.

Hij zag in Pi een grote belofte. "Bovendien", zo zei Quist, "als je het wint, dan zit je bij zo'n goed bureau dat ik zeker weet dat je het tot een goed eind kunt brengen." Zijn concurrenten waren: Hagoort (bureau OD 205) en de veelbelovende Luursema (Groep 5). Het werd een spel/wedstrijd tussen deze drie architecten, waarbij een uitdrukkelijk beroep gedaan werd op een interactieve manier van werken, van participatie. Dat was toen een geheel nieuwe gedachte en dat paste precies in het straatje van Pi.

Dat sloeg ook aan bij de Tweede Kamer! Bij de bouwbegeleidingscommissie, bij Pol de Beer (VVD) en Hessel Rienks (PvdA). Met hen en met hun opvolgers heeft Pi zo'n 10 jaar samengewerkt. In 1979 is het gestart en in 1980 lagen er drie plannen. Het ging daarna weliswaar met horten en stoten, maar de hoofdlijn is nooit echt in gevaar gekomen.

Hoge Raad

Het was wel lastig dat de Hoge Raad moest wijken! Dat was een drama in zichzelf. Pi ging, gewapend met een diashow, naar minister-president Van Agt op het Catshuis. Hij stelde dat de uitbreiding van het Tweede Kamergebouw alleen mogelijk was als de Hoge Raad zou wijken! Dat was uiteraard een forse ingreep. *(Ik zeg: Ze zitten nu wel in een zielig gebouwtje, maar daar schijnt nu – na al die jaren – verandering in te komen!)*

Na een half jaar, in 1980, werd de keuze gemaakt tussen de drie ontwerpen. Dat was een avontuur op zich. Immers, ook de politiek had inspraak. Uiteindelijk viel de keuze op het ontwerp van Pi de Bruijn. De uitvoering begon met hotel Centraal op Lange Poten. Daar was Nieuwspoort gedacht. Dat was heel succesvol. De kosten liepen niet uit de klauwen. Dat was belangrijk, want vlak daarvoor bleek de Stopera in Amsterdam tweemaal zo duur te zijn als gepland. Waarschijnlijk waren daar de gebruikers schuldig, doordat de eisen door hen opgeschroefd werden. Dat was een schrikbeeld voor de Tweede Kamer. Het was dus heel handig dat ook de Rijksgebouwendienst erbij betrokken was. De leden van de bouwbegeleidingscommissie bleven voortdurend met elkaar in gesprek, ook over veranderingen. Zo waren er eerst op alle werkkamers een wastafeltje en een rustbank gepland. Dat werd te duur, dus weg ermee! Ook de parkeergarage onder het Tweede Kamergebouw werd geschrapt. Onder het plein is ook prima! Een van de parkeerlagen onder het plein werd gekocht voor de Tweede Kamer. Dat was heel verstandig!

"Gelukkig is de begeleiding van het bouwproject nooit 'verpolitiekt' geraakt en zijn alle discussies steeds op inhoudelijke gronden gevoerd!"

*Nieuwbouw
Tweede Kamer in
aanbouw*

*Oud- en Nieuwbouw
gecombineerd:
Ruimte Schepelhal*

Kantelpunt

De nieuwbouw van de Tweede Kamer waarbij het bestaande gebouw en de nieuwbouw gelijkwaardig werden behandeld, bleek voor Pi een belangrijk kantelpunt te zijn. Dat was in feite de grote doorbraak. De gebouwen die er al waren, hoorden erbij. Dat realiseren, kunnen niet veel collega's. Pi heeft hetzelfde bij het Concertgebouw in Amsterdam gedaan. Toen die habitus eenmaal in hem was ontwikkeld – als nieuwe architect in bestaande stedelijke omgevingen – heeft dat zijn loopbaan verder getekend.

Kwaliteit voorop

Op 28 april 1992 – na 12 jaar – werd de nieuwe Tweede Kamer officieel geopend.

Pi komt nog regelmatig in de Tweede Kamer. Hij komt dan op de thee bij nieuwe Voorzitters om kennis te maken. De Tweede Kamer vergt extra zorg. Hij wil daarbij betrokken zijn. Het gebouw is nog steeds in goede conditie. De kwaliteit is goed. Die wil iedereen ook wel bewaren. Daardoor ontstaat er respect in het gebruik van het gebouw. Niemand gaat bijvoorbeeld op de stoelen staan! Wel zijn er op een gegeven moment beveiligingspoortjes geplaatst, maar die zijn alweer deels weggehaald, omdat hierdoor de openheid werd aangetast. Inmiddels is er een toegangssysteem, waarbij persoon voor persoon naar binnen kan. De vrijheid en openheid van vroeger is hierdoor wel wat verminderd.

Ontwikkelingen na de Tweede Kamer

Van 1993 tot 1998 was Pi tijdelijk hoogleraar architectuur aan de TU Delft. En natuurlijk kwam daarin ook zijn 'fort': de verbinding tussen architectuur en stedenbouw tot uiting, zoals hij dat ook inmiddels vormgaf in zijn feitelijke bouwpraktijk, bijvoorbeeld in zijn ontwerp van de Zuidas te Amsterdam. Daarin kwam ook zijn brede visie op en praktische ervaring met stedenbouw en architectuur tot uiting. Het is een langdurig project van 20 tot 40 jaar.

Ook de wederopbouw van de wijk Roombeek na de vuurwerkramp in Enschede is een project waarbij de stedenbouwkundige structuur sterk onder de regie van Pi staat, terwijl de invulling van de bebouwing grotendeels door de belanghebbende particulieren wordt bedacht en gerealiseerd. Dat heeft ook een goede stimulans betekend voor een soepel bouwproces met een groot draagvlak. Pi's herkomst uit Twente was daarbij trouwens ook van belang. Hij kwam niet 'van buiten', hij was een van hen!

*Oud- en Nieuwbouw
gecombineerd:
Ruimte Statenhal*

VERPLAATSING VAN DE HOGE RAAD

Gerritjan van Oven

De nieuwbouw en uitbreiding van de Tweede Kamer aan Binnenhof en Plein had onvermijdelijkerwijs gevolgen voor de locatie van de Hoge Raad. 's Lands hoogste rechtscollege zetelde al vanaf 1864 in een gebouw aan het Plein tussen de ministeries van Justitie en Koloniën.

'Hondehok'

Daarvóór hield de Hoge Raad, ingesteld in 1838, verblijf in een oud gebouw aan het Binnenhof, te klein en te tochtig. Na veel geklaag en gesoebat door de president van de Hoge Raad en een persoonlijke interventie van koning Willem III, kwam er een nieuw gebouw op een open plek tussen Binnenhof en Plein. Dit gebouw dat "de matigste eisen van schoonheidszin onbevredigd liet" (het gebouw werd in de wandeling "het hondehok" genoemd) vertoonde bovendien praktische mankementen. De discussie over een nieuw gebouw laaide vanaf 1887 weer op. Toch zou het nog tot 1938 duren vóór een nieuw pand kon worden betrokken. En wel op dezelfde plek. Op het bordes voor het gebouw stonden de beelden van zes beroemde Nederlandse rechtsgeleerden: Van Bijnckershoek, Huber, Simon van Leeuwen, Hugo de Groot, Johannes Voet en J. M. Kemper. Het gebouw had de wat pompeuze jaren dertig stijl. De Grote Zittingszaal had een monumentale groenmarmere achterwand met figuren van vier grote wetgevers uit de wereldhistorie.

"Die gaat niet van het Binnenhof af"

Maar ook dit gebouw bleek na de Tweede Wereldoorlog te klein. Er volgde al snel uitbreiding van het aantal raadsheren en leden van het parket. Het parket en een deel van de griffie vonden plek in het oude gebouw van het ministerie van Justitie dat inmiddels naar de Scheldedoekshaven was verhuisd.

De architect van de nieuwe Tweede Kamer, Pi de Bruijn, noemde – naast de dwingende behoefte van de Tweede kamer aan ruimte, ook het ruimtegebrek van

*Grote Zittingszaal
Hoge Raad vóór de
verbouwing 1938*

de Hoge Raad als argument om tot sloop over te gaan: "De Hoge Raad kon geen kant op. Het was een onwezenlijk idee dat de Hoge Raad zou kunnen blijven zitten. Toen werkelijk een besluit moest worden genomen kon ik aantonen dat dit de keuze was: je geeft de Hoge Raad z'n zin, maar dan is de Tweede Kamer niet te handhaven aan het Binnenhof. Het is een hele zure keuze, maar de Kamer trekt in zo'n geval natuurlijk aan het langste eind. Die gaat niet van het Binnenhof af."

En zo is het ook gebeurd ondanks krachtig verzet van de Hoge Raad zelf. Het college wilde zijn zetel aan het Plein handhaven en daarnaast de volledige beschikking krijgen over het vroegere departementsgebouw van Justitie. Het college was bovendien zeer verontwaardigd over de manier waarop het telkens eenzijdig werd ingelicht.

Architectonisch en kunsthistorisch uniek

Reina van Ditschuyzen betreurt de voorgenomen sloop van het HR-gebouw in een stuk in CDActueel van januari 1987: "Omdat het een architectonisch en kunsthistorisch uniek bouwwerk betreft, het enige representatieve gebouw in de wat pompeuze dertiger jaren stijl." Het bijzondere karakter van de Grote Zittingszaal maakt verplaatsing moeilijk. Maar de beslissing was toen al gevallen. In februari 1986 werd begonnen met de nieuwbouw van de Tweede Kamer.

In augustus 1988 werd het gebouw van de Hoge Raad definitief slachtoffer van de Man met de Hamer. Op die plek zouden de restaurants van de Tweede Kamer een plaats krijgen.

*Ubi iudicia deficiunt,
incipit bellum (Hugo de Groot)*

Grote Zittingszaal

“This is contempt of court”

De Hoge Raad kreeg huisvesting in een monumentaal pand aan het Lange Voorhout 34, het zogenaamde Huis Huguetan, tot dan in gebruik bij de Koninklijke Bibliotheek. Aanvankelijk was daarbij de ombouw van de monumentale leeszaal van de bibliotheek op het binnenterrein van het Paleisje tot zittingszaal in het vooruitzicht gesteld. Maar dat bleek – toen het op uitvoering aankwam – toch niet haalbaar. De leeszaal werd afgebroken. Aan de achterkant werd nu, grenzend aan het Kazerneplein, een glazen nieuwbouw toegevoegd, waar ook de ingang is gekomen. Futuristisch maar nauwelijks in een stijl die men van een Hoge Raadsgebouw zou mogen verwachten. De beelden van de zes beroemde rechtsgeleerden kregen hun nieuwe plek op het Kazerneplein, een plein dat grenst aan een paardenmanege.

De statusverlaging werd bij de opening van het gebouw wel heel treffend verwoord door een Engelse advocaat die zei: “This is contempt of court”.

Eind goed, al goed?

Ook dit gebouw werd al gauw weer te klein. In 2000 deed de toenmalige president Haak een oproep voor nieuwe huisvesting. Het nieuwe gebouw staat inmiddels in de steigers en kan in 2015 in gebruik genomen worden: het wordt, aldus procureur-generaal Mr. J. W. Fokkens: “een hedendaags stadspaleis, robuust en stevig, maar ook open en elegant, en het bij de Hoge Raad passend gezag uitstralend”.

Vooraf aan dat laatste heeft de rechterlijke macht sinds 1988 grote behoefte!

HET BEELD VAN KOUNELLIS

Monique de Vries

De Grondwetbank op de Hofplaats is een geschenk van de Gemeente Den Haag aan de regering. Maar was het oorspronkelijk niet de intentie van de regering om voor die plek een kunstwerk te schenken aan de volksvertegenwoordiging ter gelegenheid van het gereedkomen van de nieuwbouw van de Tweede Kamer?

In januari 1991 schrijft de toenmalige minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC), Hedy d’Ancona, aan de Tweede Kamer dat het initiatief van haar ambtsvoorganger inmiddels tot een eerste concretisering heeft geleid.

Haar voorganger, de toenmalige minister Elco Brinkman had besloten een kunstwerk te laten maken bij de nieuwbouw, hetgeen door de Tweede Kamer in dank was aanvaard. In overleg met de bouwcoördinator, de Rijksgebouwendienst, de gemeente Den Haag en de architect is toen besloten een vrijstaand beeld te laten ontwerpen voor de Hofplaats die in die tijd overigens nog de naam 'Hofcingelplein' droeg. In de brief van de minister wordt de locatie omschreven als *'een vormeloze ruimte die vraagt om een monumentaal middelpunt.'*

Opdracht is verstrekt aan de van oorsprong Griekse beeldhouwer Jannis Kounellis. Hij woont en werkt in Rome en heeft deelgenomen aan grote internationale tentoonstellingen, zoals de Documenta in Kassel. Zijn ontwerpen en zijn keuze van materialen, zoals steenkool, leem en ijzer, zijn overigens niet onomstreden.

Er is een eerste schets gemaakt die aan de Begeleidingscommissie Kunst Tweede Kamer is gepresenteerd. De commissie heeft de minister aanbevolen om het voorstel met haar instemming voor te leggen aan de Tweede Kamer. Tot zover gaat alles goed.

Beschrijving ontwerp

In de brief van januari 1991 van de minister volgt een korte toelichting op het ontwerp:

"Het onderstuk, zes tot zeven meter hoog, is opgetrokken uit gietijzeren platen, waarin teksten uit de grondwet zijn afgegoten. Het bovenstuk bestaat uit een stalen bak of korf die met brokken steenkool gevuld is. De sokkel draagt dus geen ruiter, engel of ander symbool van door de Hemel verleende macht, maar een hoop uit de aarde opgedolven energie. Democratie is mensenwerk. Gietijzer, staal, steenkool en eenvoudige, ruige vormgeving verwijzen naar werkplaatsen, havens, spoorwegen, de industriële revolutie, en vervangen brons, goud, marmer en kostelijke bewerkelijkheid van oude machtssymbolen".

Deze tekst zal, zoals later zal blijken om te beginnen binnen de Kamer, de bron van een steeds groter ongenoegen worden, met name bij de leden van de confessionele fracties.

Ook de media zullen zich niet onbetuigd laten.

Jan Kees Wiebenga noemt in het debat van eind mei 1991 deze toelichting 'ongelukkig en polariserend'.

Het Presidium van de Tweede Kamer legt het ontwerp vervolgens voor aan de Bouwbegeleidingscommissie. Deze commissie vergadert op 15 mei

1991 en komt met een advies waaruit zonneklaar blijkt dat de leden heel verschillend over het ontwerp denken. Niet ieder lid is gecharmeerd van de wijze waarop de democratie (mensenwerk) in dit ontwerp wordt verbeeld. Ook wordt verschillend gedacht over het effect dat het kunstwerk zal hebben op de daarvoor bedachte locatie. Zal het niet teveel weerstand opwekken? Maar anderzijds wilde men ook geen beeld dat niemand zou opmerken. Past het kunstwerk wel bij de sfeer van het Binnenhof met zijn rijke tradities?

Het enige waar de leden het in meerderheid over eens zijn, is dat de procedure waarbij slechts één en dan nog buitenlandse kunstenaar voor een ontwerp is uitgenodigd, ongelukkig is.

Het Presidium gaat niet in op de uiteenlopende gevoelens van de commissieleden en negeert bovendien het advies om een nieuwe, meer open procedure te starten. Het past immers niet kunstwerken te beoordelen en daarmee hoeft ook niet te worden ingegaan op de interpretatie van het beoogde kunstwerk.

Hiermee "staat het spel op de wagen".

Motie Wiebenga

Binnen nog geen maand zal het ontwerp van Kounellis kansloos ten onder gaan.

In het debat over de Raming roeren zich zowel voor- als tegenstanders: D66 bij monde van Versnel-Schmitz memoreert nog eens dat de minister van WVC de Tweede Kamer met overtuiging een beeld aanbiedt op grond van ingewonnen adviezen. "Het gaat om de combinatie van twee schepende ruimtelijke kunsten die op een gegeven moment klikt". Zij onderstreept het feit dat de architect enthousiast is en wijst op de gevolgen van het afwijzen van het geschenk. Er zal geen nieuw voorstel komen, ten eerste omdat het onmogelijk is om tijdig voor de opening van de Tweede Kamer iets nieuws te hebben. Ten tweede omdat de minister niet het risico van een nieuwe afwijzing zal willen lopen.

Lankhorst vraagt zich af of het wel verstandig is dat iedereen aan dat kleine plaatje een oordeel ontleent en steunt het Presidium in zijn marginale toetsing.

Van der Vlies noemt het beeld "kil, ondoorgroendelijk en afstandelijk".

In het debat over de raming kritiseert Wiebenga de opstelling van het Presidium:

"Zeker, kunst is geen regeringszaak. Oftewel, kunst moet zich vrij kunnen ontwikkelen, zonder inhoudelijk door de staat beïnvloed te worden. Dat legt ons terughoudendheid op. Een terughoudendheid die burgers overigens niet hoeven te hebben. Zij mogen iets mooi en lelijk vinden. Maar

hier gaat het niet om de regering en niet om het kunstbeleid. Het gaat hier om de Tweede Kamer als rechtstreeks betrokken instelling. Dat laat een antwoord toe op een aanbod van de minister”.

Hij kondigt een motie aan om het advies van de Bouwbegeleidingscommissie te volgen, namelijk om een nieuwe procedure te beginnen. De motie zal later via een hoofdelijke stemming op 11 juni 1991 met 70 tegen 61 stemmen worden aangenomen, waarbij de fracties van CDA, SGP, GPV en een groot deel van de VVD voor de motie stemmen.

Gevraagd naar de achtergrond van zijn motie, antwoordt Wiebenga dat hij deze heeft ingediend “uit oogpunt van verdraagzaamheid ten opzichte van die Kamerleden die zich ongelukkig voelden met de uitleg die de Minister aan het beeld heeft gegeven.” Het zou in zijn ogen wel veel van hen gevraagd zijn om – hier vanuit de omloop van de plenaire vergaderzaal – iedere dag op dit beeld te moeten uitzien.

Van beeld naar bank

Zoals verwacht komt er geen nieuwe procedure.

Uiteindelijk zullen siertegels en de door Pi de Bruijn ontworpen ‘Grondwetbank’ het plein – die ‘vormeloze ruimte uit de brief vanD’Ancona’ – opluisteren. De minister zal er zelfs aan meebetalen.

*Grondwetbank,
Hofplaats.*

Focus

Ad Lansink

column door Ad Lansink

Bijdragen aan discussiepagina's van kranten: het is een alledaags fenomeen, tot genoegen van redacties, die de ergernis van sommige lezers op de koop toenemen. Dat politici ook gebruik maken van het meervoudig podium, laat zich raden. Bereik lijkt verzekerd, zonder moeilijke vragen van journalisten, die elders maar naar antwoorden moeten zoeken. Opinie-gierige lezers treffen soms bijdragen van bewindslieden in hun krant. En waarom ook niet, is de retorische vraag, waarop geen eenduidig antwoord past. Ministers verdienen de publieke ruimte om hun opvattingen kenbaar te maken. Daar staat tegenover dat dienaren van de Kroon rekenschap dienen af te leggen in het parlement, en niet in een willekeurige krant. De vraag is ook, of zij in persoonlijk ondertekende bijdragen in tijdschriften het standpunt van het kabinet vertolken, of (enige) vrijheid van handelen en schrijven hebben. Die vragen kwamen op na lezing van een artikel van Frans Timmermans in de *Financial Times*. In zijn bijdrage over de versterking van de focus op Europa pleit de minister van Buitenlandse Zaken voor een even forse als paradoxale verkleining van de Europese Commissie 'om focus en slagkracht van Europa te vergroten'. De tegenwoordig te vaak gebruikte term 'focus' is wat hij waard is. Vergroting van de slagkracht van Europa kan inderdaad geen kwaad, integendeel. De verkleining van de Europese Commissie is overigens geen nieuwe gedachte. In het Europees Verdrag is immers vastgelegd, dat de lijn van één commissaris per lidstaat losgelaten moet worden. Frans Timmermans heeft dus gelijk met zijn stelling, dat 'de logica van het verdrag' zou moeten worden gevolgd. Probleem is wel, dat premier Rutte en hijzelf in mei 2013 geen voorbehoud hebben gemaakt, toen alle lidstaten instemden met het behoud van de huidige regeling: één commissaris voor elke lidstaat. De actuele ontwikkelingen en de toenemende kritiek op Europa zijn kennelijk voor Frans Timmermans aanleiding om langs de omweg van de *Financial Times* nog een – op de keper beschouwd verdergaande –

suggestie te lanceren. Wanneer een derde deel van de nationale parlementen een voorstel van de Europese Commissie afwijst, dan zou de commissie dat voorstel van tafel moeten halen, aldus de bewindsman, die intussen niets zegt over aard en omvang van dat derde deel. De ene lidstaat is de andere niet. De gele kaart van nu – heroverweging en eventueel amendering van het commissievoorstel – zou vervangen moeten worden door een rode kaart: intrekking van het voorstel. Dat is een discutabele stelling van een ervaren minister, die in hetzelfde artikel schrijft “we moeten de leiding over Europa weer overnemen”. Met ‘we’ doelt Frans Timmermans terecht op de democratische partijen, die tot voor kort hun focus stevig op Europa gericht hadden. De scherpte is er intussen wel van af, gelet op de politieke en staatkundige twijfels bij de Nederlandse sociaal-, christen- en liberaal-democraten, uitgezonderd D66. Want een soms ‘stoute’ lijsttrekker bij het CDA en een afstandelijke opstelling van de VVD leiden niet op voorhand tot een stevig draagvlak voor ‘de leiding over Europa’. Herman van Rompuy, de voorzitter van de Europese Raad, roept te bange politici terecht op om nationalisme en populisme bij de wortel te bestrijden. En Neelie Kroes zegt (in Buitenhof): “Ik hou niet van populistische oneliners. Doorgewinterde politici moeten nadenken voordat ze zulke oneliners debiteren. Als je populisme beantwoordt met populisme maak je een immense fout”. Het vroegere Kamerlid weet na al haar jaren in publieke dienst wat ‘focus’ betekent: inhoud en scherpte. Gelijk heeft ze.

TOEKOMST NA HET PARLEMENT

Mieke van der Burg

Wat doen Parlementariërs nadat zij de Eerste Kamer, Tweede Kamer of het Europees Parlement hebben verlaten?

De werkelijkheid komt niet overeen met het vaak sombere en sarcastische beeld dat journalisten bij tijd en wijle via de media verspreiden over oud-parlementariërs. Daarom oud-Kamerleden aan het woord, die hun levensloop vertellen na het afscheid van de Tweede Kamer.

Aan het woord: Jan de Vries

Hij was van 2002 tot 2010 lid van de Tweede Kamer voor het CDA.

In juni 2010 verliet ik de Kamer en in augustus van dat jaar startte ik als directeur van MEE Nederland.

Jan de Vries, Hij was van 2002 tot 2010 lid van de Tweede Kamer voor het CDA.

De brancheorganisatie van 22 MEE organisaties op 70 locaties, die verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van mensen met een beperking.

Een (semi-)publieke functie

Ik was op zoek naar een functie in de (semi)publieke sector, met een verbinding naar Den Haag. Een brancheorganisatie biedt dat. Op deze directeursfunctie heb ik al voor mijn vertrek uit de Kamer gesolliciteerd. Een functie die mij op het lijf geschreven was, zo dacht ik toen en ik ervaar dat nu nog steeds zo. Gelukkig ontdekte de sollicitatiecommissie dat ook. In de Kamer was ik woordvoerder onderwijs en zorg, de gebieden waarop ook MEE zich beweegt. Dat leverde mij niet alleen kennis van beleid maar ook een groot netwerk op. Nuttig voor de belangenbehartiging van MEE. Daar komt bij dat ik vader ben van een verstandelijk gehandicapt kind. Dat levert een extra persoonlijke verbondenheid en passie op. Alles bij elkaar een goede match! Daarnaast vervul ik diverse bestuurs- en toezichtfuncties, onder andere bij de Marnix Academie, ROC Da Vinci College en de NOS.

Ervaring vóór de Kamer telt

Mijn ervaring dat werving- en selectiebureaus en potentiële werkgevers moeite hebben om je kennis en ervaring als Tweede Kamerlid op waarde te schatten. Dat geldt vooral voor je managementervaring. Een Kamerlid heeft geopereerd in een complexe omgeving en kan sturing of leiding hebben gegeven aan de beleidsontwikkeling binnen de fractie. Maar wat dat vraagt aan vaardigheden, is voor een buitenstaander ondoordringbaar. Mijn managementervaring voorafgaand mijn Kamerlidmaatschap bleek daardoor van groter belang te zijn voor het verkrijgen van een nieuwe functie dan mijn ervaring in de Kamer.

'Salonpopulisten'

Het beeld dat er is van een Kamerlid was al niet goed toen ik in de Kamer begon en is er vanaf 2010 zeker niet beter op geworden. Ik herken mij erg in het beeld dat NRC-journalist Pieter van Os schetste: 'salonpopulisten'. Journalisten, commentatoren en analisten spreken met weinig respect over politici. Het beeld dat het parlement er niet toe doet, wordt nog eens versterkt door sommige politici die zich laatdunkend uitlaten over hun eigen politieke bedrijf. Zogenaamde lange recessen, snoepreisjes en hoge vergoedingen doen het goed op Twitter, in verkiezingsdebatten en op verjaardagsfeestjes. Opvallend is de geringe tegenspraak die salonpopulisten en populistten in Den Haag ontmoeten. Daarmee bevestigen onze oud-collega's onbedoeld het beeld van een zwak parlement. De vele spoeddebatten en de verruwing van het taalgebruik leiden overigens tot terechte kritiek. Tegelijkertijd laat ik niet na om ook de andere kant van ons parlement te belichten. Een parlement waarin met zeer veel inzet, deskundigheid en ook passie voor de publieke zaak wordt gewerkt. Dat is vooral ook de reden dat ik met veel genoegen terugkijk op mijn Kamerperiode. En niet het minst ook vanwege de vele maatschappelijke contacten die je als volksvertegenwoordiger hebt. Die zijn een voortdurende bron van inspiratie en motivatie. Kamerleden zijn bevoorrechte mensen.

Integrale visie

In de Kamer genoot ik vooral van de begrotingsbehandelingen. Het moment dat je je niet hoeft te beperken tot enkele concrete beleidsvoorstellen. De kans ook om een integrale visie neer te zetten. En ... als lid van een grote fractie had ik daarbij niet te klagen over de spreektijd. Het debat over de onderwijstijd in het voortgezet onderwijs is mij het meest bijgebleven. Mijn amendement om de onderwijstijd te verhogen naar 1040 heeft de gemoederen binnen en buiten het parlement aardig beziggehouden. De nieuwe norm heeft in ieder geval geleid tot minder vrijblijvendheid en minder schooluitval. In het recente Nationale Onderwijsakkoord hebben partijen afgesproken de norm terug te brengen tot 1000. Vanwege de uitvoerbaarheid, een begrijpelijke keuze. Zolang de vrijblijvendheid maar niet terugkeert.

Specifieke zorgfusietoets

Mijn enige interpellatie - voor het CDA sowieso een uniek instrument - betrof een fusie tussen een woningbouwcorporatie en twee grote zorginstellingen. Daaruit moest Espria, de grootste semipublieke instelling van Nederland ontstaan. Mijn interpellatie heeft er mede toe geleid dat deze fusie is afgeblazen. Het debat daarover heeft de discussie over schaal en

governance extra aangewakkerd. Een goede zaak. Hopelijk stemt de Eerste Kamer binnenkort voor de door mij bepleite specifieke zorgfusietoets.

Waarborgen voor kwetsbare burgers

Het debat over de toekomst van de AWBZ en decentralisatie naar de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) werd al in mijn Kamertijd gevoerd en voorzichtig gestart, maar krijgt waarschijnlijk in deze kabinetsperiode voluit zijn beslag. Nu ervaar ik aan de andere kant van de tafel nog meer wat dit betekent voor kwetsbare cliënten, medewerkers en hun organisaties. De richting van beleid is goed. Past in de CDA-visie van een betrokken samenleving. Maar een omvangrijke decentralisatieoperatie als deze vraagt zorgvuldigheid, maatwerk en voldoende waarborgen voor kwetsbare burgers. Juist vanwege die kwetsbare burgers bepleit ik bij het kabinet en de Kamer de continuïteit van de onafhankelijke en professionele cliëntondersteuning, zoals MEE die biedt. Gelukkig vind ik daarvoor gehoor.

[zie ook: <http://doemee.online-magazine.nl/app>]

Na een verkrampde, nu een open-coöperatieve coalitie

De samenwerking met de PVV zou mijn keuze niet zijn geweest. Tegelijkertijd kon ik de worsteling van mijn oud-collega's goed invoelen. CDA'ers nemen tenslotte altijd hun verantwoordelijkheid. Die moeilijke periode heeft zowel het CDA als de toenmalige coalitie verkrampd. Dat heb ik ook ervaren in de belangenbehartiging en samenwerking met het veld. De relatief open en coöperatieve houding van de huidige coalitie is in dat opzicht een verademing, die niet alleen politiek maar ook ambtelijk doorwerkt. Het is te hopen dat de coalitie met die houding ook weet te komen tot een breed politiek en maatschappelijk draagvlak. Dat is in het belang van ons land en komt het vertrouwen in de politiek ten goede.

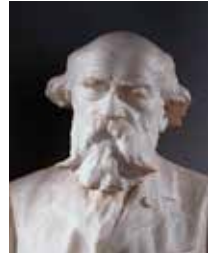
PIERRE CUYPERS

Reinder van der Heide

[Feuilleton Statenpassage, aflevering X]

Dit nummer van Nestor heeft als thema 'architectuur', meer specifiek gericht op de architectuur van parlementsgebouwen. Mijn gedachte was dan ook: wat ligt meer voor de hand dan in dit nummer aandacht te besteden aan de enige architect in het gezelschap borstbeelden in de Statenpassage, namelijk dat van de befaamde architect P. J. H. (Pierre) Cuypers?

Pierre Cuypers

Met de bedoeling om voor deze aflevering een foto van Cuypers' buste te nemen, wandelde ik vanuit mijn werkkamer naar de langste vrij zwevende roltrap van Nederland – die van de tweede etage afdaalt in de Statenpassage. Deze trap bezorgt je bij afdaling (niet bij bestijging) altijd een onontkoombare statige sensatie, dit terzijde. Architect Cuypers zou volgens het voorlichtend plakkaat links van de beeldenrij naast (de qua opvatting over kunst en cultuur diametraal tegenover hem staande) Thorbecke op plaats nummer twee staan. Tot mijn verrassing bleek dat niet het geval. Op die plek staat nu de in de vorige aflevering behandelde dominee-dichter Ten Kate. Na enige tijd heen en weer lopen bleek Cuypers spoorloos! Wel staat Ten Kates niet-genoemde collega Nicolaas Beets elders tussen de borstbeelden, daar waar in mijn herinnering eerder Ten Kate stond. Beets heeft kennelijk de wacht van Cuypers afgelost en om duistere reden een sokkeldans veroorzaakt. Soms lijken deze borstbeelden in hun mobiliteit wel eigentijdse Kamerleden...

Wat nu echter, was de vraag.

Bij uitzondering wijk ik in deze aflevering af van mijn hoofdregel dat het borstbeeld van de hier verbaal geschetste in de Statenpassage moet staan. Hoe zit dat? Wel, er zijn twee redenen voor. De eerste is dat

Cuypers als gezegd wel degelijk enige tijd in de Statenpassage heeft gestaan, inderdaad als nummer twee van links, namelijk daar waar vóór zijn verbanning filosoof Bolland volgens sommigen zijn te ondemocratische gezindheid stond uit te stralen. Intussen is ook bouwmeester Cuypers verdwenen, in zijn geval omdat hij is teruggekeerd naar waar hij vandaan kwam: het kasteel de Haar te Haarzuilens dat hij zo grondig heeft 'ge-verbouwd' (hierover later meer). Vervanger Nicolaas Beets is nu ver naar rechts opgeschoven ten behoeve van Ten Kate. Om nu vlak na het verhaal over dichter-dominee Ten Kate iets over zijn collega Beets te berde te brengen, vond ik een beetje te veel van het vrome, hij komt te zijner tijd aan de orde.

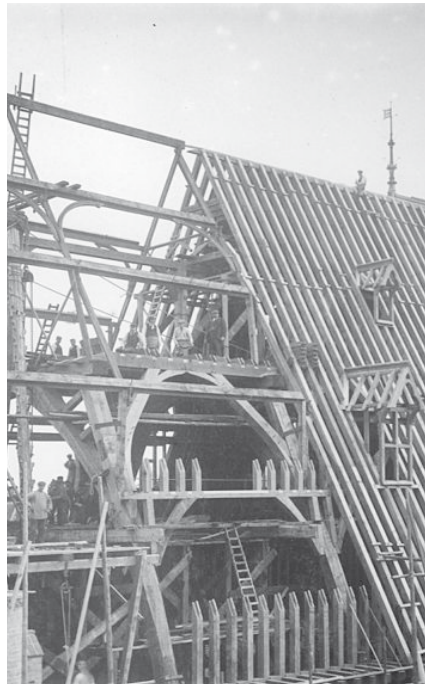
De tweede reden is gelegen in het feit dat, als gezegd, 'parlementaire architectuur' in dit nummer centraal staat. Nu heeft Cuypers geen van de vele bouwsels op en rond het Binnenhof op zijn naam staan, maar hij heeft er wel degelijk als restaurateur mee te maken gehad. Zo speelde hij in de jaren tachtig van de 19e eeuw samen met zijn vriend Victor de Stuers een belangrijke rol bij redding en restauratie van de Ridderzaal c.a. In 1880 zijn door hem het portaal en de twee torenspitsen van dat enige nog in Nederland bestaande middeleeuwse paleiscomplex gerestaureerd. Cuypers leerling C. H. (Cornelis) Peters, sterk door hem beïnvloed, later Rijksbouwmeester, is als architect verantwoordelijk geweest voor ontwerp en realisatie van het in neo-renaïssancistische stijl opgetrokken voormalige ministerie van Justitie, thans in gebruik bij de Tweede Kamer, en dus 'parlementsgebouw'...

Voormalig ministerie van Justitie

Ook was het Peters die zeer veel onderzoek heeft gedaan naar de bouwgeschiedenis van het Ridderzaalcomplex en die, als lid van de Commissie die Rijksbouwmeester Daniël Knuttel vanaf 1904 bijstond bij zijn herstelwerkzaamheden, grote invloed had op die restauratie. Voornaam wapenfeit was de vervanging van de gietijzeren overkappingsconstructie – in 1860 aangebracht door zijn voorganger, Rijksbouwmeester Willem Nicolaas Rose (1858-1867) en door De Stuers als 'zotskap' afgeserveerd – door een facsimile van de oorspronkelijke houten dakconstructie uit de 13e eeuw. Rose, die destijds niet kon geloven dat men in de 13e eeuw al in staat was geweest om zo'n reusachtige overkapping van hout te construeren, heeft abusievelijk gemeend dat middeleeuwse meesterwerk om die reden te kunnen afbreken, het móest immers wel van later (en in zijn ogen oninteressanter) datum zijn. Tja, de C14-dateringsmethode dateert pas van 1949... Wel is Rose gelukkig zo zorgvuldig geweest om een assistent opdracht te geven nauwkeurige tekeningen van de houten kap te maken. Die hebben voor Knuttel uiteraard enorme betekenis gehad als basis voor zijn reconstructiewerkzaamheden.

Zotskap en Wederopbouw houten kap

Petrus Josephus Hubertus – roepnaam: Pierre – Cuijpers, meestal als Cuypers geschreven, studeerde in Antwerpen bouwkunde aan de Kunst-academie. Zijn Antwerpse leermeesters Frans Andries Durllet, Frans Stoop en Ferdinand Berckmans, waren pioniers van de neogotiek in België. Cuijpers behaalde bij het slotconcorso van zijn studie in 1849 de Prix d'excellence, en keerde terug naar zijn geboorteplaats Roermond. Hij trouwde in 1850 met Maria Rosalia Vandevin en zij kregen twee dochters. Vijf jaar na het huwelijk overleed zijn vrouw. In 1959 hertrouwde hij met Antoinette Catharine Thérèse Alberdingk Thijm, met wie hij twee zoons en drie dochters kreeg.

Bij de naam Alberdingk Thijm gaat nu onvermijdelijk een lichtje branden. De Stuers is in het voorbijgaan al genoemd. Met hem en zwager Joseph Alberdingk Thijm, dichter, novellist, hoogleraar aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam in esthetiek en kunstgeschiedenis en tevens boekhandelaar-uitgever, vormde Cuypers een roemrucht driemanschap waarover hieronder meer. Thijms artikelen over de gotiek waren van grote invloed op de jonge architect Cuypers en bevorderden de opkomst van de neogotiek in Nederland sterk. In 1860 adviseerde Joseph Alberdingk Thijm bij de restauratie van het praalgraf van Engelbrecht II van Nassau en zijn echtgenote Cimburga von Baden dat zich in de Grote of Onze Lieve Vrouwe-Kerk in Breda bevindt. Dat grafmonument ligt er overigens ook nu nog steeds zeer fraai bij. Ik baseer dat oordeel op eigen waarneming daar ik een paar weken geleden in die kerk de Messiah van Händel ben gaan beluisteren omdat mijn jonge vriend en favoriete countertenor, de veelbelovende Oscar Verhaar [zie www.oscarverhaar.com], daarin een solistenrol zong. In een van de pauzes heb ik dat bijzondere grafmonument grondig bekeken.

Al in de jaren twintig van de 19de eeuw kwam bij architecten als een soort reactie op de Empirestijl [denk Napoleon, internationaal om niet te zeggen 'imperialistisch' handelen, classicisme] met het ontluikend en door nationale overheden bevorderd nationaal voelen en denken, de belangstelling op voor (plaatselijke) middeleeuwse gotiek, te beginnen in Engeland. Die stijl werd als pittoresk ervaren en ook omdat hij anders dan de klassieke vormentaal van eigen bodem was, sloot de neogotiek naadloos aan bij de zich ontplooiende nationalistische gevoelens en opvattingen. De Britten zijn er trouwens nog steeds gek op, dat kun je zien aan de virtuele architectuur van Hogwarts Castle (Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry), waar Harry Potter zijn toverkunsten leert (zie de Potterfilms). Ook in Nederland werd de neogotiek de grote mode. Koning Willem II (1792-1849) had in Oxford gestudeerd en liet tussen 1840 en 1842 achter

het paleis aan de Kneuterdijk een neogotische Galerij voor zijn kunstverzameling bouwen, o.a. de neogotische zaal met een indrukwekkende kapconstructie (zie afbeelding).

De neogotische Galerij van koning Willem II, ruitersstandbeeld Willem van Oranje, rechts een glimp van Paleis Noordeinde

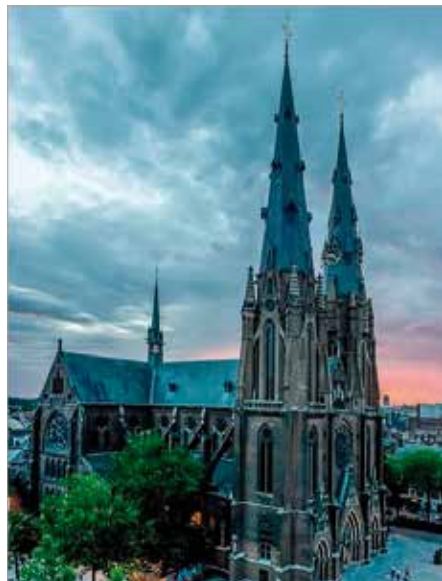
Van het meeste van Willem II's bouwdrift is nu geen spoor meer te bekennen. Reden: de architect G. Brouwers durfde de koning niet tegenspreken, ook als die laatste uiterst onoordeelkundige bouwkundige eisen stelde. Het gevolg was dat de neogotische uitbreiding door lekkages, rot en instortingsgevaar, al in 1882 wegens niet te redresseren schade moest worden afgebroken. Slechts de Grote Zaal, nu Gotische Zaal genoemd, staat nog overeind. De burgerij kan in deze bij de huisvesting van de Raad van State behorende zaal zo nu en dan tussen de middag gratis concerten beluisteren.

*Concert in
Gotische Zaal*

Nadat in 1853 in Nederland de bisschoppelijk hiërarchie was hersteld, werden veel katholieke kerken in neogotische stijl opgetrokken, als een verwijzing naar de tijd van vóór de Reformatie.

De belangrijkste neogotische architect was onze dr. P.J.H. Cuypers (1827-1921). Hij bouwde bijna zeventig kerken, waaronder de Sint-Catharinakerk te Eindhoven, gebouwd tussen 1859-1867.

*St. Catharinakerk
te Eindhoven*

Het ontwerp was geïnspireerd op de kathedraal van Chartres (gebouwd tussen ca. 1194 en 1220), maar uitgevoerd in Hollandse baksteen. Cuypers was als gezegd in het begin van zijn carrière voornamelijk betrokken bij kerkbouw. Hij was gek op gotiek en paste die (neo-)stijl veelvuldig toe, zowel bij restauraties als bij nieuwbouw, en zowel hier in Nederland als in Duitsland waar hij als kerkenbouwer eveneens bekendheid verwierf.

Later waagde hij zich ook aan seculiere projecten. Hij ontwierp zoals bekend het Rijksmuseum te Amsterdam, voltooid in 1885, en bouwde samen met ingenieur/architect A.L. van Gendt (stationsgebouw) en ingenieur L.J. Eijmer (stationskap) het Centraal Station aldaar. Het is gebouwd tussen 1881 en 1889.

*Rijksmuseum
Amsterdam*

Hoe Cuypers' tegenstanders dachten over deze bouwwerken is overbekend en wellicht het kortst en krachtigst duidelijk te maken met het dictum van koning Willem III die op een vraag over Cuypers' Rijksmuseum woedend antwoordde: "Ik zet geen voet in dat klooster". Hij weigerde de eerste steen te leggen, evenals het verrichten van de officiële opening. Een later voorbeeld van opmerkelijke seculiere bouw is er ook. In 1890 erfde Étienne baron van Zuylen van Nijevelt van de Haar (1860-1934), afstammeling van Jean-Jacques van Zuylen van Nijevelt, lid van de Tweede Kamer, de kasteelruïne van zijn vader Gustave. Etienne was op 16 augustus 1887 in Parijs gehuwd met Hélène de Rothschild (1863-1947). Mede haar vermogen stelde hem in staat om het voorvaderlijk slot onbekrom-

pen te laten restaureren. Pierre Cuypers voerde vanaf 1892 samen met zijn zoon Joseph neogotische herstelwerkzaamheden uit aan het kasteel. Daarbij gingen zij zeer radicaal te werk zodat men spreekt van een 'herbouw volgens Cuijpers' zienswijze'. Het tweetal was er zo'n twintig jaar(!) zoet mee. Zoals bekend bleek – veel later – de restauratie qua zwaarte en omvang dusdanig radicaal dat de middeleeuwse fundamenten er op den duur onder dreigden te bezwijken. In 2000 werd een dubbele transactie doorgevoerd. Het kasteel en het park van 35 ha werd eigendom van een 'Stichting Kasteel de Haar' en het domein van 350 ha werd verkocht aan de Vereniging Natuurmonumenten. De familie Van Zuylen bleef eigenaar van de kunstcollectie, die ze voor 30 jaar in bruikleen gaf aan de Stichting. Inmiddels (in 2012) is echter ook de collectie door de erfgenamen verkocht, en wel aan de Stichting kasteel de Haar. Zo is gewaarborgd dat huis, inrichting inclusief de kunstvoorwerpen een eenheid blijven vormen. Het borstbeeld van Cuypers – tijdelijk bij de Tweede Kamer in bruikleen geweest – maakte deel uit van die verkoop. Het is voor een ieder te bewonderen op de Haar.

Het redresseren van het verzakkingsprobleem is in het jaar 2001 begonnen met omvangrijke en zeer begrotelijke restauratiewerkzaamheden. Op 16 juni 2011 werden plechtig het einde van de werken en de heropening van het kasteel, als gezegd met alles erop en eraan, gevierd.

Kasteel de Haar, kapel en tuin

Toverschool 'Hogwarts Castle'

Thijm, Cuypers en De Stuers. Wat riepen ze veel weerstand op. Ze werden van 'ultramontanisme' beschuldigd, d.w.z. dat zij ervan werden verdacht dat ze de katholieke kerk boven de Nederlandse staat en natie stelden. Dat is natuurlijk een karikatuur, zoals Jos Perry in zijn voortreffelijke biografie van De Stuers duidelijk maakt (zie: J. Perry, *Ons fatsoen als natie. Victor de Stuers 1843-1916*. Amsterdam: SUN, 2004, ISBN 90 5875 211 9). Wie zich verdiept in de strijd van het drietal tegen het in hun tijd zo veel voorkomende gedachteloze verwaarlozen en achteloze afbreken van monumentaal erfgoed, en voor de bouw van vaak in neostijlen opgetrokken nieuwbouw ten behoeve van overheidsinstellingen, verbaast zich over hun vasthoudendheid en succesvolle invloed, ondanks alle tegenstand en ondanks de wijze waarop zij publiekelijk door pers en politieke tegenstanders verdacht werden gemaakt. Zij hadden echter op een andere manier het tij juist mee. Het 19e eeuwse tij van de bewuste cultivering van het nationaal gevoel, van de katholieke emancipatie en van de langzaam groeiende algehele conserveringsdrift in reactie op de weliswaar creatieve maar ook nogal massale destructie als gevolg van de industrialisering van oudere vormen en resultaten van (bouw)nijverheid. Vooral De Stuers speelde vanuit zijn hoge inhoudelijke functie binnen het ministerie van Cultuur – hij was de hoogste ambtenaar voor de Kunsten – als 'conservator' een niet te overschatten rol.

De passie van het drietal voor wat ook voor anderen buiten hun eigen kring als de goede zaak werd gezien, namelijk 'Nederland' (en God en Oranje), won het van de angst en achterdocht van hun tegenstanders die het honend over hun 'katholieke' stijl en smaak hadden. Zelf noemden zij het Oud-Hollandse stijl. En terecht, want in de renaissance was immers iedereen in de Nederlanden nog katholiek. De bouwstijl uit die tijd 'katholiek' noemen verraadt gebrek aan historisch besef en Thijm, Cuypers en De Stuers waren niet het soort mannen dat in hun vele polemieken vergat tegenstanders daarop te wijzen.

De Stuers werd beroemd om zijn artikel in de Gids 'Holland op zijn smalst', waarin hij met vele voorbeelden de heersende tijdgeest van onverschilligheid met betrekking tot het verleden hekelde. In een eerder artikel was hij ook al eens van leer getrokken naar aanleiding van de totale afbraak van het Slot Egmond c.a., immers met zijn abdij voor Holland een historisch zeer belangrijk middeleeuws complex waar de Hollandse graven Dirk II, Aarnout, Dirk III, Dirk V, Floris I en Floris II hun laatste rustplaats hadden.

Wegens schulden van de eigenaars kwamen de Staten van Holland in 1607 in het bezit van de ruïne, maar de Graven van Egmond konden in de achttiende eeuw het kasteelterrein terugkopen. Jan van Egmond van

Nijenburg liet toen twee torens restaureren. Het bezit kwam daarna in handen van de familie Van Foreest en vervolgens in die van Tinne. Ik moet tot mijn lichte plaatsvervangende schaamte bekennen dat toeval-
 lig een van mijn echtgenotes betovergrootmoeders (en haar vader) in
 dezen de grote boosdoeners waren. Al in 1798 had de vader¹ van Johanna
 Christina Petronella Theodora Tinne, vrouwe van de beide Egmond en
 Rinneum (Alkmaar 6-6-1812; † Heiloo 30-8-1862) ter compensatie van
 de gedeerde inkomsten na de afschaffing van vrijwel alle heerlijke rechten
 de ruïne verkocht aan slopers en metselaars, met uitzondering van de
 Rentmeestertoren waarin de gemeenteklok hing. Christine Tinne zelf liet
 in de jaren dertig (ook die van de 19e eeuw waren een crisistijd!) bijna al-
 les wat er van het slot nog boven de grond uitstak, slechten om de stenen
 te gelde te kunnen maken. Allerlei latere gebouwen uit de 18e eeuw die
 op het landgoed stonden, zoals bijvoorbeeld het zomerbuitentje, huis Ma-
 riënstein, werden eveneens door deze erfdochter om pecuniaire redenen
 genadeloos aan de slopers prijsgegeven, waarschijnlijk onder zakelijke in-
 vloed van haar praktische echtgenoot, Carl Fredrik Gülcher, rechter, maar
 ook spruit van de Amsterdamse kooplieden- en bankiersfamilie Gülcher.
 Diens kleinzoon Carel Frederik heeft een aardig artikel geschreven over
 de fabelachtige opkomst van de familie Tinne tot welke ook de beroemde
 ontdekkingsreiziger Alexine Tinne behoorde: C. F. Gülcher. Over een
 klerkenfamilie uit de 18e eeuw. Jrb. Die Haghe 1941, p. 23-55. De term
 'klerkenfamilie' in die titel is eraan te danken dat de van oorsprong Duitse
 Tinnes in Nederland al spoedig tot de (hoge) ambtenarij doordrongen, in
 de persoon van Johan Abraham Tinne² (1742-1808) zelfs als 'Eerste Klerk
 der Staten-Generaal'. C. F. (Carel Frederik) Gülcher was degene die uit-
 eindelijk namens zijn vader J. C. Gülcher in 1926 de heerlijkheid Egmond

¹Mr. Jan Pieter Theodoor Tinne, heer van de beide Egmond en Rinneum; * 's-Graven-
 hage 3-3-1774, gedoopt ald. (Waalse Kerk) 10-3-1774; vlg. Polvliet (ms.) heette hij Jean
 Philip Theodoor Tinne, in de genealogie Gregory wordt hij Jean Pierre Theodore genoemd;
 lid vroedschap, wethouder 1810 en lid rechtbank 1811 te Alkmaar, dijkgraaf Uutwateren-
 de Sluizen in Kennemerland en West-Friesland, dijkgraaf Egmonder Meer, secretaris van
 landbouw Departement Amstelland, penningmeester dijkbestuur van de Heer-Hugowaard;
 † Alkmaar 6-6-1812; gehuwd (1) 1797 (vlg. Polvliet 1793) met Jacoba van Foreest,
 vrouwe van de Egmond; † 1809, dr. van Hercules van Foreest, Heer van de Egmond,
 en Gesina van Egmond; gehuwd (2) (Amsterdam 24-6-1811) met Eva Maria Gregory; *
 Amsterdam 9-10-1777; † Heiloo, h. Mariënstein 3-6-1862.

²Kort geleden toevallig, op 8 dec. jl., heeft de VPRO op Nederland 2 Redmond O'Hanlon's
 verfilmde tocht in de voetsporen van Alexandrine en haar moeder uitgezonden. Alexine's
 toeristische ontdekkingsreizen, haar wederwaardigheden en haar gewelddadige dood in
 Afrika (zij werd nabij Ghath in het huidige Libië in 1869 door Touaregs vermoord) worden
 uitgebreid – soms met gemengde gevoelens – door O'Hanlon uit de doeken gedaan. (zie
 'Haagse dames in Afrika': <http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1383324>).

*Buitenplaats
Mariënstein en
theekoepel in 1806
aquarel J. A. Crescent*

c.a. verkocht, en wel aan C. D. (Cornelis David) van der Vliet uit Overveen. Van der Vliet was in 1880 aldaar geboren in het huis Vaart en Duin. Voor dat huis ontwierp Ed. Cuypers, neef en leerling van Pierre Cuypers een nieuw interieur in 1905. De Van der Vliets zaten in 'ijzer' (Fa. Van der Vliet & De Jonge) en hielden zich bezig met ijzerconstructies, zoals bijvoorbeeld de al eerder langsgeslagen 'zotskap' die Rijksbouwmeester W. N. Rose de Ridderzaal destijds heeft opgezet. Wat een toevalligheden toch allemaal (...).

De Stuers, die in 1873 met 'Holland op zijn smalst' de klarenstoot gaf tot een verbetering van het beheer van de Nederlandse monumenten, archieven en oude kunstvoorwerpen, vatte zijn verontwaardiging in een vroegere vingeroefening over de barbaarse sloopdrift van de Tinnes samen als "Wandalisme", een van oorsprong Duits woord dat ook Thijm graag en veelvuldig bezigde, maar in de Nederlandse context is op te vatten als een bewuste contaminatie van wandaad en vandalisme... Ik moet het hartgrondig met hem eens zijn.

Al dit soort artikelen maakte de Nederlandse bevolking gelukkig wat gevoeliger voor de waarde van o.a. de stenen getuigen van ons verleden. Uiteindelijk leidde het tot de oprichting van 'Monumentenzorg'.

In de periode 1901-1916 was De Stuers lid van de Tweede Kamer. Hij maakte zich toen vooral verdienstelijk op gebied van behoud en bouw van bibliotheken en archieven. Zo werd – door hem geïnspireerd – het Rijksarchief aan het Bleijenburg gebouwd, uiteraard in neorenaissance-stijl (architect: J. van Lokhorst), het gebouw dat nu (toevallig) samen met het ervoor aan het Plein liggende Logement van Amsterdam onderdeel is van de Tweede Kamer. Thans is het Nationaal Archief, zoals

het Algemeen Rijksarchief sedert 2002 is herdoopt, gehuisvest in een modern kantoor- en depotgebouw tussen Centraal Station en de Koninklijke Bibliotheek. In twee verdiepingen onder de grond en zes erboven bewaart en beheert Nederland daar haar belangrijkste historische informatie.

Dat kennisinstituut zou zonder De Stuers van belangrijk minder allooi zijn geweest. Blijkens een door mij in een kelder van de Tweede Kamer gevonden gegraveerd portret van De Stuers geflankeerd door zijn eerste en laatste Handelingen als Tweede Kamerlid, was het aanvankelijk de bedoeling een vergaderzaal in de nieuwbouw van Pi de Bruijn naar hem te vernoemen. Om die reden en omdat dat kunstwerk niet toevallig nu in mijn kamer hangt, noem ik mijn werkkamer aan het Binnenhof de Victor de Stuerskamer (...). Cuypers en Alberdingk Thijm zouden dat erbetoon aan hun goede vriend ongetwijfeld gewaardeerd hebben.

Netwerken en samenwerken: eendracht maakt macht. Zelden zal men een drietal tegenkomen dat die waarheid zo sterk heeft weten te belichamen als deze drie uiterst bevlogen, vasthoudende en strijdbare heren.

*Drie borstbeelden
van V.E.L. de Stuers,
J.A. Alberdingk
Thijm, P.J.H. Cuypers*

BERICHTEN VAN HET BESTUUR

In 2014 staat een tweetal landelijke bijeenkomsten voor de leden van de VOP gepland.

Op dinsdag 14 oktober 2014 is de Najaarsbijeenkomst van de VOP. De algemene ledenvergadering begint om 10.30 uur in de Grote Zaal van de Tweede Kamer. Het bestuur overweegt voor het middagprogramma een bezoek te organiseren aan het tegen die tijd gerenoveerde, uitgebreide en heropende Mauritshuis.

De Voorjaarsbijeenkomst is op woensdag 16 april 2014 in de stad Utrecht. Over het programma van die dag kunnen wij u alvast de volgende informatie geven.

Gastheer op 16 april is de commissaris van de Koning in de provincie Utrecht, Willibrord van Beek. Hij ontvangt ons op het provinciehuis aan de Archimedeslaan 6 te Utrecht. Het provinciehuis is bereikbaar per auto, met ruime parkeermogelijkheid of per openbaar vervoer met buslijn 11 vanaf CS Utrecht.

Vanaf 10.00 uur worden wij ontvangen op het provinciehuis. Het inhoudelijk deel van onze bijeenkomst zal in het teken staan van de bestuurlijke reorganisatie. Aandacht wordt besteed aan het voornemen om de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland te laten fuseren, de schaalvergroting van gemeenten en aan het voornemen van de regering om door middel van een aantal decentralisatieprojecten de taken van gemeenten te vergroten.

Voorlopig is het volgende programma samengesteld:

- 10.30 – 10.45 uur: Opening door voorzitter Jan Dirk Blaauw met eventueel korte huishoudelijke vergadering
- 10.45 – 12.30 uur: Inleidingen door gastheer en commissaris van de Koning in Utrecht, Willibrord van Beek, en door Joop van den Berg, oud-hoofddirecteur Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en emeritus hoogleraar, over de genoemde thema's van bestuurlijke samenwerking en vergroting takenpakket gemeenten
- 12.30 – 14.00 uur: Lunch; aangeboden door het Provinciebestuur Utrecht
- 14.30 – 15.30 uur: Bezoek aan en rondleiding in Paushuize, Kromme Nieuwe Gracht 49, 3512 HE Utrecht

Na afloop van het bezoek aan Paushuize wordt in een nog nader bekend te maken locatie in de buurt van Paushuize de gelegenheid geboden om na te praten onder het genot van een borrel.

In de loop van maart 2014 ontvangt u een uitnodiging en het definitieve programma. Wellicht wilt u de beide genoemde data alvast in uw agenda blokkeren.

Ries Smits, Secretaris VOP

VERSLAG BIJeenKOMST VAN DE ASSOCIATIE VAN VOORMALIGE PARLEMENTARIËRS,

4 OKTOBER 2013 TE DEN HAAG, MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Machteld Versnel-Schmitz

Welkomstwoord

Na een welkomstwoord schetst Jan Dirk Blaauw, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Oud-Parlementariërs (VOP), in vogelvlucht de geschiedenis van belangrijke historische gebeurtenissen in Nederland met betrekking tot Europa. Hij begint met de Vrede Van Munster in 1648, het einde van de 80-jarige oorlog van Nederland met Spanje en sluit af met de 30-jarige oorlog in Centraal Europa. Vervolgens stipt hij het belang aan van de Vrede van Utrecht in 1713, waarna godsdienst geen reden meer was tot oorlog in Europa. Hij tekent daarbij aan dat dit model wellicht goed te exporteren is naar Islamisten.

Voorts heet Mechtild de Jong, als voorzitter van de Europese Associatie van de voormalige parlementariërs, alle deelnemers van harte welkom en geeft het woord aan Coos Huijsen.

Dr. Coos Huijsen

Monarchie 1813-2013

Dr. Coos Huijsen (historicus en lid van de VOP) geeft een introductie over het speciale karakter van de Nederlandse monarchie van 1813-2013.

De basis daarvan ligt in de periode voorafgaand aan de 80-jarige oorlog. In die tijd was er feitelijk geen sprake van een gecentraliseerde macht, maar van een federatie van gebieden. Er heerste meer vrijheid dan elders, meer ruimte voor het publieke debat, hetgeen treffend wordt geïllustreerd door het hier verblijven van onafhankelijke denkers zoals Spinoza en Descartes.

In de 18e eeuw was er in toenemende mate min of meer sprake van een zekere oligarchie. Er was geen ruimte voor volksinvloed. De Oranjes vluchtten naar Engeland bij de verovering door Frankrijk. Pas tijdens de Napoleontische tijd herontdekten de Nederlanders

hun eigen geschiedenis.

In de praktijk kon Willem I de contrasten tussen de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden niet oplossen. Willem II was flexibeler dan zijn vader. In een nacht ging hij als het ware "om". Het kwam tot een wijziging van de Grondwet, die nog steeds de basis is voor de Nederlandse democratie. Willem III was voornamelijk conservatief, maar zijn tweede echtgenote, koningin Emma, was overtuigd van het belang van de populariteit van het koningschap. Daartoe trok ze met de jonge koningin Wilhelmina door het land. De als vorstin goed opgevoede Wilhelmina kon daardoor tijdens de Tweede Wereldoorlog de moeder van het volk worden. Juliana met haar pacifistische rede voor de Verenigde Naties heeft haar dochter Beatrix een echte moderne opvoeding gegeven. Koningin Beatrix was lid van de regering, maar had geen bepalende rol. Samen met prins Claus en Lubbers legde zij de nadruk op de eenheid van Nederland.

Discussie

- *De discussie gaat allereerst vooral om de verschillen tussen een monarchie en een republiek, een koning en een president. Zo wordt duidelijk dat bijvoorbeeld Lodewijk Napoleon te veel zijn eigen opvattingen had tegenover Napoleon.*
Dat was de reden waarom hij weg moest.
- *Is een koning duurder dan een president?*
Nee, is het antwoord, want een president moet steeds herkozen worden en dat kost geld.
- *Hoe is de rol van de koning bij regeringsvorming?*
Volgens het Reglement van Orde bepaalde de koning wie informateur werd, d.w.z. wie ging onderzoeken welke regering mogelijk was. Nu de Kamer haar Reglement van Orde op dat punt heeft gewijzigd, bepaalt de Kamer wie informateur wordt. Daardoor gaat regeringsvorming nu in feite buiten de koning om.
- *Wordt er in een conflict tussen koning en Parlement mediation toegepast?*
Nee, als er geen oplossing is, dan moet de koning aftreden. Het echte verschil zit hem in wezen tussen 'kiezen' en 'erfelijkheid'.

Den Haag is 'gastheer voor de wereld'

Vervolgens is er een introductie door de burgemeester van Den Haag, Jozias van Aartsen. Hij benadrukt dat Den Haag de gastheer voor de wereld is. Acht á negen procent van de bevolking van Den Haag is verbonden met de internationale stad Den Haag, de stad van vrede en gerechtigheid. Symbool daarvan is het International Peace Palace en het International Court of Justice.

Andrew Carnegie maakte destijds het Vredespaleis mogelijk. De uitdagingen zijn op dit moment heftiger dan ooit. Het gaat om ondersteuning van landen die bedreigd worden, om de 'rule of law', 'global justice' en 'sustainable peace', zoals t.a.v. Afghanistan, Libië en Irak. Carnegie zou dat – als idealistisch realist – prachtig gevonden hebben: geen cynisme of onverschilligheid; 'I have seen flowers come in the stony world'.

'Rule of law'

Dr. Abiodun Williams, president van Global Justice in Den Haag, houdt vervolgens een introductie. Den Haag is het instituut voor Global Justice, met praktische training voor de hele wereld, op basis van effecten van het verleden. Het is niet langer 'might makes right'. Vrede zien velen in het westen als normaal. Vaak zijn de observaties van een buitenstaander van groot belang. Zo was er een Libische deelneemster aan 'justice and peace' die het gevoel had dat ze nog nooit zoiets had meegemaakt.

Europa was in het verleden altijd een conflictgebied. In de 17e eeuw was conflictpreventie in Zweden even belangrijk als nu in Afrika. De onderlinge afhankelijkheid in de EU is nu een baken voor andere landen! De Haagse benadering stelt dat conflicten leiden tot menselijk verdriet. De 'rule of law' is ontoegankelijk voor duizenden burgers. Politici en internationale en lokale actoren moeten daarmee aan de gang. Dit is niet eenvoudig. Er zijn geen blauwdrukken. Men moet niet opereren in een vacuüm. Peace-builders moeten geïnspireerd worden door een voormalige aanpak. Wat is er nodig voor de toekomst? Zowel internationaal, nationaal als lokaal zijn effectieve vredesbouwers essentieel en Den Haag is een vanzelfsprekend thuis voor dergelijke projecten. Nederland is immers een leidende internationale macht voor 'conflict prevention and the rule of law'.

Discussie

- *Er zijn geen blauwdrukken voor praktische aanbevelingen voor beleidsmakers. Welke hervormingen ziet men voor goed bestuur als je kijkt naar de 'rule of law'?*

Hoe ga je om met de privatisering van oorlogen en (militaire) conflicten in de politiek? Is duurzame vrede ook blijvende vrede?

Het voorkomen van conflicten kan nuttig zijn, bijv. door parlementaire democratie. De duidelijke wil om daarmee door te gaan is van belang. Ratificatie is daartoe nodig. Menselijke veiligheid is daarbij essentieel, evenals economische en menselijke rechten. Privatisering van wapens is potentieel gevaarlijk.

In geval van conflicten is er dan geen duurzame ontwikkeling. De UN ziet vele losse conflicten zonder zich af te vragen of daar misschien ver-

band tussen bestaat. En misschien moeten we meer gebruik maken van vrouwen bij het stichten van vrede.

Ook moet er beter gewerkt worden aan het voorkomen van conflicten. Dat is bovendien goedkoper dan 'herbouw'!

- *In de Sahara zijn grenzen vaag (Libië, Mali). Wellicht kan dat beter als Marokko en Algerije erbij worden betrokken. Kunt U dat bevorderen?*

Het is moeilijk om langdurige vijandschappen d.m.v. militaire macht op te lossen. Wie weet kan het in de toekomst.

- *Wat is de effectiviteit van de VN of de Raad van Europa met betrekking tot het voorkomen van conflicten?*

Sommige staten geloven in de effectiviteit, andere staten geloven soms in de kans op succes, maar niet alle staten geloven altijd hetzelfde.

Politiek en economisch is het een uitdaging! Als je in Syrië bijvoorbeeld het voorkomen van conflicten niet serieus neemt, dan vestig je het beeld van een mislukte aanpak, waardoor de 'rule of law' steeds verder verwijderd raakt.

- *Bij de operaties van de UN in Bosnië voelde Nederland zich verwaarloosd, niet zozeer door de UN, maar wel door de Navo. Hoe leren we nu van de mislukte pogingen in Bosnië? Het is nog steeds problematisch.*

Daar ging het niet zozeer om het handhaven van de vrede, maar om het vestigen van de onafhankelijkheid. Neutraliteit betekent niet dat je een bezwaar tegen wreedheden moet maken. Er zijn wel 100 verschillende VN-resoluties over vredeshandhaving, met veel contrasten.

- *Het is bemoedigend dat we nu voor het eerst na 35 jaar weer contact hebben tussen de Verenigde Staten en Iran.*

Het is een grote verantwoordelijkheid om daar constructief aan bij te dragen, maar je moet niet de illusie hebben dat er eenvoudige oplossingen zijn!

Overleden

De afgelopen periode zijn enige oud-parlementariërs overleden.

Annie Krouwel-Vlam, overleden 5 september 2013, op 85-jarige leeftijd

Zij was tweeëneenhalf jaar lid van de Tweede Kamer (1977-juli 1979) en bijna zeven jaar lid van het Europees Parlement (1977-1981) voor de PvdA. Zij was een van de rechtstreeks gekozen leden van dat parlement in 1979. Zowel in de Tweede Kamer als in het Europees Parlement hield zij zich met name bezig met volksgezondheid. Later heeft zij zich ingezet voor oorlogsgetroffenen en voormalige oorlogsgetroffenen. Zo was zij voorzitter van de Stichting 1940-1945.

Ko Wieringa, overleden 22 september 2013, op 80-jarige leeftijd

Hij was van 1967 tot 1977 lid van de Tweede Kamer voor de PvdA en nadien burgemeester van de gemeente Enschede (1977-1994). In de Kamer was hij voorzitter van de Kamercommissie voor economische zaken. Een door hem in 1968 ingediend amendement zorgde er voor dat de man niet langer als hoofd van het gezin werd aangemerkt. Later, in 1994, heeft hij de commissie van onderzoek naar het opheffen van de IRT geleid.

Willem van der Velden, overleden 27 oktober 2013, op 71-jarige leeftijd

Van 2002 tot 2003 was hij lid van de Tweede Kamer namens de LPF. In 2005 werd hij namens deze partij lid van de Haagse gemeenteraad. Toen deze partij zich in 2007 ophief, ging hij als onafhankelijk raadslid verder. In de Tweede Kamer hield hij zich bezig met Verkeer en Waterstaat, Antilliaanse Zaken en Financiën.

Jan van der Ven, overleden 29 oktober 2013, op 88-jarige leeftijd

Hij was van 1976 tot 1981 lid van de Tweede Kamer voor de VVD. Daar hield hij zich vooral bezig met verkeer en waterstaat. Opvallend was zijn stem – als enige in zijn fractie – tegen de verhoging van de alcoholaccijns en van de accijns op benzine, sigaretten en tabak.

Tineke Schilthuis, overleden 26 november 2013, op 92-jarige leeftijd.

Zij was circa twaalf jaar lid van de Tweede Kamer (1956-1967) voor de PvdA. Daarna werd zij in 1974 de eerste vrouwelijke commissaris van de Koningin (in Drenthe). In de Kamer was zij woordvoerder voor waterstaat, maar ook over justitieonderwerpen en landbouw. In Drenthe is zij

acht jaar commissaris geweest. In die periode vond de bezetting van het provinciehuis in Assen door Zuid-Molukkers plaats. Daarna was Tineke Schilthuis bijna zes jaar Staatsraad.

Bram van der Lek, overleden 29 november 2013, op 82-jarige leeftijd.

Hij was in 1972-1978 politiek leider van de PSP. In de periode van 1967-1989 was hij gedurende vijf jaar lid van de Tweede Kamer voor de PSP en van 1983 tot 1984 senator. Hij verliet de Eerste Kamer om lid te worden van het Europees Parlement, wat hij tot 1989 bleef.

Hij stond bekend als een gedegen parlementariër, die met verve de vaak radicale standpunten van zijn partij uitdroeg. Hij was ook geregeld betrokken bij buitenparlementaire acties, onder meer tegen kernbewapening. Als fractievoorzitter vroeg Van der Lek in 1976 om strafrechtelijke vervolging van prins Bernhard vanwege de Lockheed-affaire.

CPG UIT DE BRAND!

door Ericus

Goed nieuws is geen nieuws, maar toch: het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG) is gered. Niet alleen de Radboud Universiteit Nijmegen wil betalen om het onderzoeksinstituut open te houden, maar ook het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Eerste en Tweede Kamer doen wat duiden in het zakje.

Per 2015 zou het CPG zijn subsidie van 550.000 euro van het ministerie van Onderwijs verliezen. De Tweede Kamer echter vond sluiting van het instituut onacceptabel en drong er bij staatssecretaris Dekker op aan om met een oplossing te komen. Hij kon niets beloven: "Ik zie dit als een inspanningsverplichting", zei hij in juli, "maar ik kan u geen garantie geven dat het ook geregeld wordt. We zitten in een ingewikkelde financiële tijd." Zijn inspanningen – en die van vele ontstelde, druk uitoefenende burgers en buitenlui – hadden uiteindelijk resultaat: de Eerste en Tweede Kamer willen samen 150.000 euro bijdragen om het CPG open te houden, het ministerie van Binnenlandse Zaken is goed voor 200.000 euro en de Radboud Universiteit voor een ton. Het resterende bedrag vangt het instituut zelf op, aldus Dekker in een brief aan de Kamer.

Ook dit jaar is weer een fraai Jaarboek Parlementaire Geschiedenis van het CPG verschenen. De titel luidt: De Republiek van Oranje, 1813-2013. In het boekwerk worden, in het kader van de viering 200 jaar Koninkrijk, parlement, Koning en regering op uiteenlopende wijzen met elkaar verbonden.

Naast een aantal recensies van boeken over politiek bevat het jaarboek uitgebreide In Memoriams van de in het afgelopen jaar overleden politici J.T. Vellenga, Piet van Zeil, Roelof Kruisinga, Piet de Visser, Gerard Helder, Peter Kooijmans en Jan van Houwelingen.

[zie ook: <http://www.ru.nl/cpg/@921164/pagina>]

Het lezenswaardige boek met bijdragen van zeer vele verschillende auteurs, is uitgegeven bij Boom, Amsterdam. Te koop bij de betere boekhandel. Zoals elk jaar ook nu weer een aanrader!

*Omslag Jaarboek
Parlementaire
Geschiedenis 2013*

De redactie van Nestor wenst u een gezond en mooi jaar toe

